

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตราที่ 49 (2550 :15) บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ และมาตรา 80(3) (2550 : 24) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

บทบัญญัติดังกล่าวได้ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ก่อนแล้ว และได้นำไปสู่การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยหวังให้เป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการทางการศึกษา ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงเพื่อให้เกิดความมีอิสระ คล่องตัวและมีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการศึกษา พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 ได้กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่โรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคลในความเป็นนิติบุคคลนี้ จึงทำให้สถานศึกษามีความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองตามวัตถุประสงค์ มีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ

การบริหารงานนั้น เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ดังนั้น นักบริหารการศึกษาต้องอาศัยหลักการ และทฤษฎีการบริหาร เป็นหลักหรือเป็นพื้นฐานในการคิด พิจารณา หรือนำเอาทฤษฎีการบริหาร การศึกษามาประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่มีอย่างจำกัด ก็จะทำให้การบริหารงานนั้นประสบผลสำเร็จและบังเกิดผลดีต่อองค์กร

จากหลักการกระจายอำนาจที่กฎหมายกำหนดให้มีการกระจายอำนาจเป็น 4 ด้าน คือ การ บริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีอิสระในการบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้กรอบนโยบายที่กำหนด ด้วยตนเอง การบริหารงานโรงเรียนให้มีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายนั้น ผู้บริหารต้องมี กระบวนการบริหารจัดการที่ดี เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี มีการระดม ความคิดที่หลากหลาย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นนักประชาธิปไตย สร้างขวัญกำลังใจที่ดี สร้างความพึงพอใจให้กับบุคลากรในองค์กร ทำให้บุคลากรมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ในการที่จะปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ

ความพึงพอใจของบุคลากรในหน่วยงาน มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จและประสิทธิภาพ ของงาน อันมีผลมาจากความต้องการที่ได้รับการตอบสนองความต้องการและ

ความประสงค์ของแต่ละบุคคล บุคคลจะเกิดความพึงพอใจในการทำงานมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจที่มีอยู่ในหน่วยงาน ถ้าหน่วยงานมีปัจจัยที่เป็นเครื่องจูงใจมาก โดยหลักการ แล้วบุคลากรในหน่วยงานนั้นก็ย่อมเกิดความพึงพอใจในงานมาก ทำให้บุคลากรมีความรู้สึกผูกพัน กับงาน อยากทำงาน พุ่งเทความสามารถเพื่องาน เต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ แต่ ในทางตรงกันข้ามหากบุคลากรในหน่วยงานไม่มีความพึงพอใจในการบริหารงาน ก็จะเป็นมูลเหตุ ที่ทำให้ผลการปฏิบัติงานต่ำ คุณภาพของงานลดลง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ภายหลัง

โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาท่าก๊อ – นาฮี ประกอบด้วย โรงเรียนจำนวน 9 โรง คือ โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ โรงเรียนบ้านสงเปือย โรงเรียนบ้านนาฮี โรงเรียนบ้านนากะทาด โรงเรียนบ้านโพนก่อ โรงเรียนบ้านท่าก๊อ โรงเรียนบ้านนาหวาย โรงเรียนบ้านท่าควาย และ โรงเรียนบ้านดอนแดง มีจำนวนครู ทั้งหมด 71 คน นักเรียนทั้งหมด 1,437 คน ผู้บริหาร 9 คน จากรายงานการประชุมสามัญของศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาท่าก๊อ – นาฮี ปัญหาในภาพรวม มีดังนี้ (2551 : 5)

1. ปัญหาด้านการบริหารจัดการ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนยังขาดทักษะในการบริหาร จัดการโรงเรียน การใช้ข้อมูลสารสนเทศ และนำผลของการประเมินงาน/โครงการมาใช้วางแผน ปรับปรุง พัฒนางาน ยังมีน้อย

2. ปัญหาด้านการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสอนไม่เต็มเวลาและเต็มความสามารถ ครูขาดแรงจูงใจในการทำงาน ครูมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนที่ครูจำเป็นต้องปฏิบัติ หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนไม่สอดคล้องคล้อยกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำนวนจำกัด และที่มีอยู่ก็ไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในท้ายที่สุดก็จะส่งผลทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำไปด้วย

3. ปัญหาด้านความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน พบว่า บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์สิ่งก่อสร้าง ได้รับจัดสรรน้อย สภาพอาคารเก่า ชำรุดทรุดโทรม เนื่องจากก่อสร้างมาเป็นเวลานาน คอมพิวเตอร์มีไม่เพียงพอ โรงเรียนไม่สามารถระดมทรัพยากรจากผู้ปกครอง ชุมชนได้มากนัก เนื่องจากผู้ปกครองและชุมชนมีความยากจน

4. ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่ผ่านมานั้นถึงแม้จะมีตัวแทนของชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็ตาม แต่บทบาทของคณะกรรมการดังกล่าว ยังมีไม่มากนัก และหากกล่าวถึงการประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชนด้วยแล้ว เกือบจะกล่าวได้ว่ามีน้อยหรือไม่มีเลย ชุมชน ผู้ปกครอง มีฐานะยากจนไม่สามารถส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนและการเรียนของบุตรหลานได้เท่าที่ควร

จะเห็นได้ว่า ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ครูขาดแรงจูงใจในการทำงาน เป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญในการบริหารงานโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ดังนั้นผู้วิจัย ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้ศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนของผู้อำนวยการโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาท่าก๊อ - นาฮี ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป เพื่อเป็นข้อมูลนำไปแก้ไขปรับปรุงพัฒนางานของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาท่าก๊อ - นาฮี ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาท่าก๊อ - นาฮี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาท่าก๊อ - นาสี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3
2. ผลที่ได้จากการวิจัยนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารโรงเรียนและพัฒนาประสิทธิภาพภาระงานทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป ของศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาท่าก๊อ - นาสี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากร เนื้อหา และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาท่าก๊อ - นาสี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 จำนวน 71 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาท่าก๊อ - นาสี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ

1. การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานบุคคล
3. การบริหารงานงบประมาณ
4. การบริหารงานทั่วไป

3. ขอบเขตของพื้นที่

โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาท่าก๊อ - นาสี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 จำนวน 9 โรงเรียน

4. ขอบเขตระยะเวลา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เริ่มตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2552 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาท่าก๊อ - นาฮี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ

1. การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานบุคคล
3. การบริหารงานงบประมาณ
4. การบริหารงานทั่วไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในทางดี ความรู้สึกชอบ ความประทับใจของครูที่มีต่อการบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียน

การบริหารงานโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนดำเนินการบริหารจัดการภารกิจของโรงเรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการตามขอบข่ายโครงสร้างของโรงเรียน 4 ด้าน คือ

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอนตลอดจนการส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การจัดทำแผนการเรียนรู้ การผลิตสื่อ การพัฒนาหลักสูตร การนิเทศ ติดตามประเมินผล การพัฒนาการเรียนการสอน การวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนจัดหาวัสดุ-อุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้ครูได้จัดกิจกรรมนักเรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา อย่างมีคุณภาพและสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

การบริหารงานบุคคล หมายถึง งานเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรบุคคล การกำหนดหน้าที่และภารกิจของบุคคลในหน่วยงาน การส่งเสริมการพัฒนาความก้าวหน้า การส่งเสริมภูมิปัญญา การสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากร เพื่อให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับเอกสารและงบประมาณที่โรงเรียนต้องปฏิบัติตามระเบียบให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ได้แก่ การจัดทำแผนการปฏิบัติงาน การจัดซื้อจัดจ้าง การระดมทรัพยากร การติดตามตรวจสอบ ประเมินผล รายงานผล การใช้จ่ายเงิน เป็นต้น

การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวกับการดำเนินงานธุรการ การดำเนินงานต่างๆ เกี่ยวกับการจัดบรรยากาศในโรงเรียน การใช้ประโยชน์จากอาคารเรียน ห้องเรียนห้องปฏิบัติการ สาธารณูปโภคต่างๆ การประชาสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชน

ครู หมายถึง ครูอัตราจ้าง พนักงานราชการ ข้าราชการครู ที่ทำการสอนในโรงเรียนใน ศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาท่าก๊อ-นาฮี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3

ผู้อำนวยการโรงเรียน หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ในการควบคุม กำกับ ดูแล การจัดการศึกษา ภายในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามนโยบายและกฎหมาย กำหนด

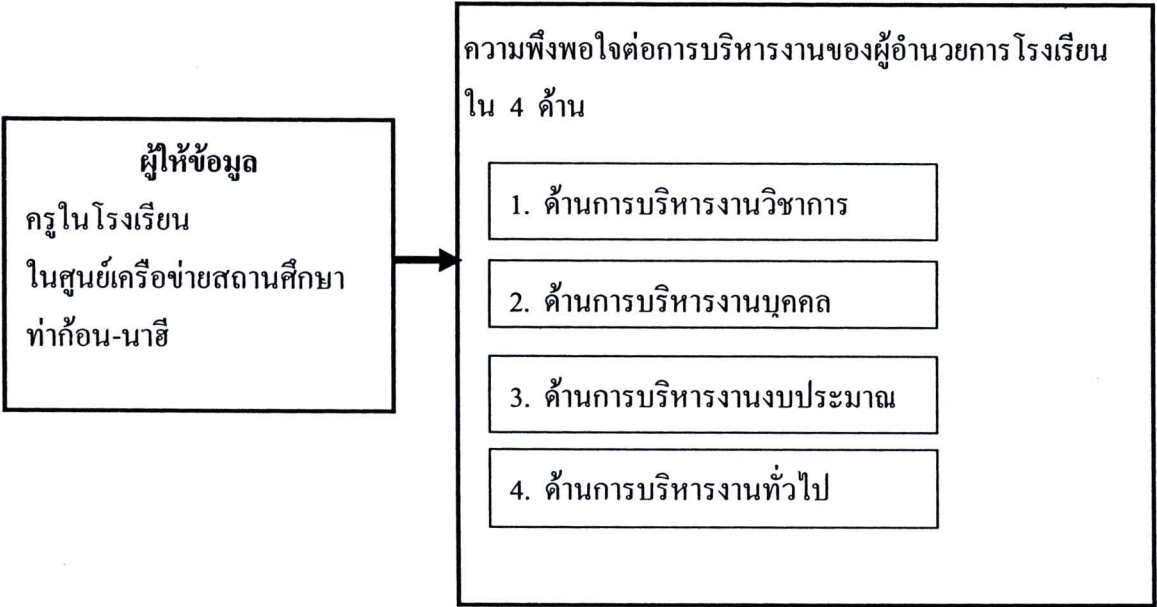
โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาท่าก๊อ-นาฮี หมายถึง โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ โรงเรียนบ้านสงเปือย โรงเรียนบ้านนาฮี โรงเรียนบ้านนาทะนาค โรงเรียนบ้านโพนก้อ โรงเรียนบ้านท่าก๊อ โรงเรียนบ้านนาหวาย โรงเรียนบ้านท่าควาย และโรงเรียนบ้านดอนแดง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาที่กำกับ ดูแล โรงเรียนใน 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอดอนจาน อำเภอวารินชำราบ อำเภออากาศอำนวย อำเภอเจริญศิลป์ อำเภอดงหลวง และอำเภอบ้านม่วง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาท่าก๊อ-นาฮี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย